

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 494/2021-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej [REDAKOVANÉ], advokátom, [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13Csp/154/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13Csp/154/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prešov **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13Csp/154/2017 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Prešov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 494/2021-10 zo 16. septembra 2021 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13Csp/154/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom o uplatnenom nároku na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 227,18 eur, v ktorom je v procesnej pozícii žalobkyne, dochádza k zbytočným priet'ahom. Poukázala na to, že žaloba bola okresnému súdu doručená 22. júna 2017, avšak tento okrem doručenia vyjadrenia žalovanej sťažovateľke vo veci po vyše 4 rokoch od podania žaloby nielenže nerozhodol, ale ani nevykonal žiaden procesný úkon.

3. Sťažovateľka tiež konštatovala, že podstatou a zmyslom podanej žaloby bolo docieľiť funkcie primeraného finančného zadosťučinenia v zmysle zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, a to dosiahnuť sankčný a odradzujúci účinok, keďže zo strany žalovanej spoločnosti dochádza na finančnom trhu k dlhodobému a opakujúcemu sa porušovaniu práv spotrebiteľov. Zároveň uviedla, že, vychádzajúc z rozhodovacej praxe všeobecných súdov, problematiku týkajúcu sa rozhodovania o nároku na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v spotrebiteľskom práve nemožno hodnotiť ako skutkovo, procesne ani právne zložitú.

4. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných priet'ahov a zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľky

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti odkázal na priložené vyjadrenie zákonného sudcu, z ktorého vyplýva, že ústavnú sťažnosť považuje ako celok v jej podstate za nedôvodnú, a to jednak poukazom na nepravdivosť tvrdení sťažovateľky o jej neskúsenosti so súdnou mocou a nedostatku nápravy, ďalej vágny postup a nečinnosť jej právneho zástupcu vo veci, ako aj zjavný nedostatok tvrdení odôvodňujúcich požadované primerané finančné zadosťučinenie. Zákonný sudca poukázal na časové súvislosti sťažovateľkou podanej sťažnosti predsedovi súdu, odpovede na túto sťažnosť a podanej ústavnej sťažnosti s dôrazom na to, že v primeranej lehote bol vo veci stanovený termín verejného vyhlásenia rozsudku, kedy bol rozsudok aj skutočne vyhlásený. Vzhľadom na uvedené podľa neho skutočným účelom ústavnej sťažnosti nie je tzv. náprava, ale jej samoučelné podanie pre dosiahnutie zisku, s čím môže súvisieť aj paušálne odôvodnenie ústavnej sťažnosti a všeobecné a vágne odôvodnenie požadovaného finančného zadosťučinenia.

6. Zákonný sudca v súvislosti s vytýkanou nečinnosťou sťažovateľky uviedol, že na uznesenie súdu s výzvou, aby sa v stanovenej lehote vyjadrila k rozsiahlemu vyjadreniu žalovaného, nijako nereagovala a nevyužila žiadne prostriedky na urýchlenie konania, ktorými by zároveň prezentovala svoj zvýšený záujem na jeho výsledku. Tiež poukázal na to, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti neuviedla žiadne konkrétne skutkové tvrdenia, ktoré by charakterizovali reálny vznik a rozsah jej údajnej ujmy. Vo vzťahu k pociťovaniu výrazného stresového napätia poukázal na jej pasivitu a úplnú absenciu urgencií alebo iného aktívneho záujmu o stav konania až do podania sťažnosti predsedovi súdu, čo vôbec nesvedčí o jej údajnej ujme a o tom, ako jej na danom konaní osobitne záleží. Zákonný sudca upriamil pozornosť aj na zjavný nepomer výšky požadovaného finančného zadost'učinenia a žalovanej sumy a zdôraznil, že základným účelom konania na ústavnom súde má byť ochrana základných práv, prípadné finančné zadost'učinenie má plniť len doplnkovú funkciu, ak by sa satisfakcia v podobe prípadného samotného rozhodnutia ústavného súdu o porušení práva a zjednania nápravy vzhľadom na nejaké konkrétne okolnosti javila ako nedostatočná, čo však v danom prípade zo strany sťažovateľky nijako tvrdené a vysvetlené nie je.

II.2. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka vo svojej replike vyjadrila nesúhlas s tvrdeniami a argumentáciou okresného súdu. Pokiaľ ide o početnosť súdnych konaní, v ktorých je účastníčkou, uviedla, že práve ich početnosť stresové a psychické vypätie občana iba stupňuje. K súdom vytýkanej nečinnosti sťažovateľky poukázala na to, že do podania ústavnej sťažnosti využila cestu sťažnosti na prietahy v konaní adresovanú predsedovi súdu a v snahe čo najrýchlejšie dospieť k meritórnemu rozhodnutiu nemienila podávať žiadne ďalšie podania, pretože samotnú žalobu (dôkazy a tvrdenia v nej obsiahnuté) považovala za postačujúcu. Nesúhlasí s vyjadrením, že neprimerane už na nič nečakala a bezprostredne po doručení odpovede na jej sťažnosť podala ústavnú sťažnosť. Za ospravedlňujúci dôvod nie je podľa nej možné považovať ani čerpanie dovolenky konajúceho sudcu, pretože minimálne od odpovede podpredsedu súdu do podania ústavnej sťažnosti uplynul takmer mesiac, čo nemožno považovať za dobu primeranú pre uskutočnenie tak v zásade „jednoduchého“ procesného úkonu, akým je nariadenie verejného vyhlásenia rozsudku. Sťažovateľka tiež namieta tvrdenie okresného súdu o vágnosti a neprecíznosti jej žaloby, keďže súd bez pojednávania postupom podľa § 297 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) formou verejného vyhlásenia rozsudku a na základe jej vraj vágnych tvrdení žalobe, čo sa týka základu, vyhovel. Pokiaľ ide o náhradu trov konania a primerané finančné zadost'učinenie, podľa sťažovateľky ich nepriznanie by predstavovalo neadekvátny zásah do jej majetkového práva, pričom výška požadovaného finančného zadost'učinenia je primeraná a za rozhodujúci faktor je potrebné považovať dĺžku konania.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože na základe ústavnej sťažnosti, vyjadrenia okresného súdu, repliky sťažovateľky a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

12. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 CSP, ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

14. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde je sťažovateľka žalobkyňou v konaní o nároku na priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 227,18 eur, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania pred okresným súdom nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

15. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že v predmetnom konaní sťažovateľka neprispela k jeho predĺženiu. Na druhej strane je však potrebné poukázať na to, že sa značnú dobu (od augusta 2017 do júna 2021, keď podala sťažnosť predsedovi súdu na prietahy v konaní) nezaujímalala o priebeh konania,

neurgovala posun v konaní či rozhodnutie. Počas konania si teda riadne nestrážila svoje práva [vigilantibus iura (obdobne pozri aj III. ÚS 382/08 a III. ÚS 254/09, I. ÚS 780/2014, I. ÚS 148/2016)], o to zvlášť, ak bola riadne zastúpená osobou práva znalou (t. j. advokátom). Ústavný súd tieto skutočnosti preto zohľadnil pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení.

16. Pokiaľ ide o hodnotenie postupu okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietahov v doterajšom priebehu konania, ústavný súd z vyjadrenia okresného súdu a z predloženého súdneho spisu zistil, že okresný súd bol v napadnutom konaní nečinný v období od augusta 2017 do augusta 2021, teda štyri roky.

17. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

19. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, mu prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

21. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur, čo odôvodnila dĺžkou napadnutého konania, dlhoročnou nečinnosťou súdu a s tým súvisiacimi pocitmi výrazného stresového vypätia.

22. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

23. Ústavný súd pri rozhodovaní otázky priznania finančného zadosťučinenia aplikoval zásadu spravodlivosti, zohľadnil konkrétne okolnosti prípadu a zároveň sa riadil úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou.

24. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, berúc do úvahy predmet konania, správanie a aktivitu sťažovateľky (bod 15), ako aj skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky bolo už vo veci rozhodnuté rozsudkom (10. septembra 2021), deklarovanie porušenia práv sťažovateľky predstavuje podľa názoru ústavného súdu dostatočné zavŕšenie poskytnutej ústavnoprávnej ochrany, preto jej požadované primerané finančné zadosťučinenie nepriznal a v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

IV. Troy konania

25. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

26. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu troy konania.

27. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 384,08 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 181,17 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,87 eur. Náhradu za ďalší úkon právnej služby – repliku sťažovateľky z 8. novembra 2021, ústavný súd sťažovateľke nepriznal, pretože obsah uvedeného podania nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

28. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. novembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu